

Per tribulationem, sicut alibi ait: Quotidie morimur per vestram gloriam: ergo si commorimur, inquit, & convivemus. Illi autem qui nolunt commori, nec convivent.

Semper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur. Quamdiu sumus in corpore.

Propter Jesum: ut & vita Jesu manifestetur in carne nostra mortali. Non propter opera mala, sed propter corpus ejus, id est, Ecclesiam patimur, quod passus est ille pro nobis: ut vita ejus: hoc est, aeterna: manifestetur in carne nostra mortali: ut possit fieri immortalis. Nondum enim apparuit in nobis quid erimus.

Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis. Nunquid in nobis semper erit mors, & in vobis vita, & futura, & praesens.

Habentes autem eundem spiritum fidei: sicut scriptum est. Increpat eos, qui falsis Apostolis crediderunt: idcirco Paulum passionibus subjacere, quia fidei minoris sit. Si ergo per fidem tribulari non possit, & contrario ostendit se propter fidem talia sustinere: illos vero causas odii non habere per adulationem atque diffidium. Unde ad Galatas ait: Qui volunt in carne placere tantum, ut crucis Christi persecutionem minime patiantur.

Credidi, propter quod locutus sum: & nos credimus, propter quod & loquimur. Hoc testimonio credere se probat. Si enim ille ideo quia credidit, loquebatur, nemo enim sanae mentis alteri affirmat quod ipse non credit: ergo & nos qui loquimur, inquit, credimus: qui etiam propterea tribulamur.

Scientes quoniam qui suscitavit Jesum. Firmiter tenentes hanc fidem, a qua nec morte divellimur.

Et nos cum Jesu suscitabit, & constituet vobiscum. Sicut illum suscitavit, & nos, si pro eo morimur.

Omnianim propter vos. Omnia ideo patimur, quia fideliter vestram salutem quarimus, & optamus.

Ut gratia abundans per multos in gratiarum actione abundet in gloriam Dei. Hunc sensum habet, ut per multitudinem credentium propter gratiam abundantem, & gratiarum actio abundet in gloria Dei.

Propter quod non desicimus. Propter vos, & propter gloriam Dei, in omnibus tribulationibus & opprobriis non cessamus.

Sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renovatur de die in diem. Licet corpus passionum injuriis corrumpatur, anima tamen spe futurorum quotidie confirmatur ad omnia sustinenda.

Id enim quod in praesenti est momentaneum & leve tribulationis nostrae. Praesens tribulatio quantolibet tempore perseverans, ad comparationem immanis gloriae aeternae brevis & facilis est: sicut ad Romanos ait: Exultimo enim quod non sunt condigne passiones hujus temporis ad futuram gloriam.

Supra modum in sublimitate. Quia nulla comparatio potest esse.

Aeternum gloriae pondus operatur in nobis. Quia illud leve dixerat: ideo posuit hic pondus, servans metaphoram statera: vel quod tribulationum pondus, quae supra modum sunt in praesenti, sublimitatem gloriae aeternae perficiant.

Non contemplantibus nobis quae videntur, sed quae non videntur. Quae enim videntur, temporalia sunt: quae autem non videntur, aeterna sunt. De visibilibus, nec bonis movemur, nec malis, quia utraque finiuntur.

Caput V.

SCIMUS enim quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur: quod aedificationem ex Deo habemus. Quasi aliquis ei dixisset, quando istud erit cum sciam me esse mortalem: ideo resurrectionem gloriae induxit. Domus nostra, inquit, terrenum corpus, in quo in hoc saeculo adhuc corporaliter habitamus: si ante adventum Domini, vel passionibus vel conditione naturae fuerit dissolutum, caelestem incorruptionem ex Deo, corpore revivificante, sumemus.

Domum non manufactam, sed aeternam in caelis. Quia animale corpus: quod Dei quodammodo manu dicitur esse plasmatum: hoc ipsum spirituale fiet, per spiritum.

Nam & in hoc ingemiscimus, habitationem nostram quae de caelo est, superindui cupientes. Gemitus hic pro labore accipitur: quia cum gemitu laboratur, sicut & partus pro labore ponitur. Ad hoc ergo laboramus, ut illa superindui mereamur.

Si tamen vestiti, & non nudi inveniamur. A fide vel opere pietatis.

Nam & qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravanti: eo quod nolumus expoliari, sed supervestiri. Nam qui vivi invenientur, hoc laborabunt, ut non expoliantur ab igne cum peccatoribus, cum omnia ceperint elementa consumi: sed ut cum iustis immortalitate superindui mereantur.

Ut absorbeat, quod mortale est a vita. Quod absorberet, non apparet cum sit, sicut ferrum si mittatur in ignem, manente ejus materia totum sit ignis: nam & splendorem, & calorem ipsius ignis assumit.

Qui autem efficit nos in hoc ipsum Deus. Deum hoc dicit facere, ne cui impossibile videretur.

Qui dedit nobis pignus spiritus. Qui nobis dedit pignus spiritus, ut sciamus quia templum sui spiritus perire non patitur.

Audentes igitur semper, & scientes. Ideo hoc audemus petere: quia quamdiu in corpore sumus in hac vita, incertis jam eventibus, finem nostri exitus nescientes. Cum autem excelsimus e corpore, tunc scimus nos Domino propinquare, quoniam adversus & incertis sumus saeculi molestiis liberati.

Quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino. Per fidem enim ambulamus, & non per speciem. Audemus autem, & bonam voluntatem habemus. Peregrinamur: quia adhuc non sumus in haereditate paterna. Ut peregrini ergo non debemus de hujus saeculi rebus magnopere curare: sed necessariis contenti, desiderium omne, & studium perveniendi ad patriam habeamus: quia fide adhuc speramus, & nondum specie possidemus. Audemus autem & confidentius, & proflus hoc audenter legimus, sicut alibi ait: Dissolve, & cum Christo esse, multo magis melius.

Magis peregrinari a corpore. Bene ait, peregrinari a corpore: quia ad id sumus iterum regressuri.

Et praesentes esse ad Dominum. Quamquam creatori suo nulla creatura sit absens: sed nos quodammodo tunc illi magis praesentes erimus, ut etiam perfecti, cum a carnis fuerimus fragilitate sejuncti. Sive quod secundum nos Deo praesentes erimus: quia secundum illum absentes esse nunquam possumus.

Et ideo contendimus, sive absentes, sive praesentes, placere illi. Jam modo tales esse actu conamur, quales futuri sumus in regno, natura incorruptibili sine dubio & perfecti. Hoc dicit: quamdiu in mundo positi peregrinamur a Domino, conversatione bona id agamus: ut ei in futuro placere possimus: non ut quidam putant: quia postea quam excelsimus e corpore, ibi aliquid operantes Deum promeremur.

Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi. Pro magnitudine potentiae sedentis, magnitudo tribunalis, & terror iudicii aestimanda sunt.

Ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum. Quia de resurrectionis tempore fecerat mentionem: vult ostendere animam omnia per corpus operatam, sive bonum, sive malum. Venite ad me benedicti. Et, Disscedite a me maledicti.

Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus: Deo autem manifesti sumus. Scientes quantum metus sit divini iudicii, hominibus suademus ut caveant: Deo autem manifesti sumus, si non & nos formidamus.

Spero autem & in conscientis vestris manifestos nos esse. Quamvis male vobis suggestum sit de nobis: puto tamen quod non recipiat conscientia vestra de nobis aliud suspicari quam novit: nec possit aliis magis fidem accommodare, quam sibi.

Non iterum commendamus nos vobis. Quia superius dixerat: incipimus nosmetipsos commendare.

Sed occasionem damus vobis gloriantis pro nobis. Contra pseudoapostolos, qui primum per detractionem odium eis volebant inferere: ut eis fides facilius haberetur.

Ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur, & non in corde. Ut habeatis ad eos qui in carnalibus, & in visibilibus, & non in conscientis gloriantur. Quid respondere potestis contra ea

quae de nostra obrestitutione confingunt: ut etiam sui cordis testimonio revincatur.

Sive enim mente excedimus Deo. Si inquit, sensu proprio recta perventum in vitia, ipsi a Deo excidimus, atque alienamur ab eo. Si autem integre sentimus & sobrii, vobis sufficit nostra praedicatio. Dicebat enim de illis, si eorum esset memoria coram Deo, nunquam talia paterentur. Quidam aliter dicunt. Sive in caestasi sumus, Deo: sive nostro sensu loquimur, vobis.

Sive sobrii sumus, vobis. Sive abstinentes, propter vos.

Charitas enim Christi urget nos. Necessesse est nobis, vel aliquatenus vicem ejus rependere charitati: id est, ut pro ejus corpore patiamur, qui mori pro nobis morte dignatus est.

Aestimantes hoc: quoniam si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus. Solus inventus est, qui ut immaculata hostia pro omnibus qui erant in peccatis mortui, offerretur.

Ut & qui vivunt, jam non sibi vivant. Ei debemus vitam nostram, qui illam in omnibus sua morte servavit. Si quis ergo suam potius quam Dei voluntatem facit: sibi vivit, non illi. Unde ipse Dominus ait: Si quis vult post me venire abneget semetipsum sibi &c.

Sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. Propter calumniam, semper mortis resurrectionem adjungit. De abolitione veterum, & renovatione creaturae, & reconciliatione nostra ad Deum per Dominum nostrum Jesum Christum.

Itaque nos ex hoc neminem novimus secundum carnem. Id est, carnaliter circumcisum, & carnales ceremonias serventem, & nullius veterum imitatur exemplum.

Et si cognovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus. Cognovimus, inquit, secundum carnem Christum: quando maledictum factus, patibulum crucis pro nostra salute suscepit. Nunc autem non ita cognoscimus: non enim est jam passurus pro nobis, qui semel pro omnibus & mortuus est, & resurrexit. Aliter: Et si cognovimus Christum, cum adhuc essemus secundum carnem: sed nunc jam non novimus. Quia eis exempla veterum proponebat: ait Christum carnaliter circumcisum cum Judaeis omnia celebrasse. Sed nunc jam ista non novimus: quia post resurrectionem ejus, novum est testamentum. Aliter: Qui infirmi sunt, carnaliter credunt Christo: perfecti vero intelligunt jam post resurrectionem nihil imbecillitatis in eo esse carnalis.

Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transferunt: Ecce facta sunt omnia nova. Si quis credit in Christo, nova est creatura: intelligens vetera suo tempore fuisse disjuncta, & amodo novo more vivendum.

Omnia autem ex Deo. Quia etiam praeccepta innovata sunt, tamen & nova & vetera ab uno Deo pro diversitate temporum sunt dispensata.

Qui nos reconciliavit sibi. Quia peccando fueramus ab eo averfi.

Per Christum. Per Christi doctrinam pariter & exemplum.

Et dedit nobis ministerium reconciliationis. Ut & nos alios reconciliare possimus.

Quoniam quidem Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi. Tribus modis inesse Deum legimus: Secundum infinitatem omni creaturae, sicut ipse dicit per Prophetam. Nonne caelum & terram ego impleo: Secundum sanctificationem, & peculiarem inhabitationem in sanctis: juxta illud: Et inhabitabo in illis. Secundum plenitudinem divinitatis in Christo, dicente alibi Apostolo: Quia in ipso habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter: mundum reconcilians sibi.

Non reputans illis delicta ipsorum. Hoc est, per solam fidem cognoscens.

Et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur. Ut pro Christo nos reconciliemus homines Deo, cuius Christi vice, legati sumus Dei.

Tanquam Deo exhortante per nos. Id est, non ex nobis loquimur, sed ex Deo.

Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo. Quod dicit, hoc est: non, inquit, nos pro Christo deprecamur, sed propter id quod pro nobis passus est: ut credentes in ipsum, reconciliemini Deo: hoc est, vice Christi.

Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.

Secundum illud: Christus qui absque peccato erat, pro nobis dicitur factus peccatum: quia pro peccatis nostris mortuus est: Pater pro nobis Christum, qui peccatum nesciebat, peccatum fecit: hoc est, sicut hostia pro peccato oblata, peccatum vocabatur in lege: ut in Levitico scriptum est: Et imponet manum super caput peccati sui: ita & Christus pro peccatis nostris oblatus, peccati nomen accepit.

Ut nos efficeremur iustitia Dei in ipso. Non nostra, nec nobis.

Caput V I.

ADJUVANTES autem exhortamur. Verbo vos adjuvantes.

Ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. In vacuum gratiam Dei recipit, qui in novo testamento non novus est: hoc est, nihil in illo proficit.

Ait enim: Tempore accepto exaudi te: & in die salutis adjuvi te. Acceptum tempus ad exaudiendum, & ad salutem miserandum, in hac vita praesenti est: sicut ait Salvator: Ambulate dum lucem habetis, ne vos tenebrae comprehendant.

Ecce nunc tempus acceptabile. Sicut alibi: Dum tempus habemus, ait, operemur quod bonum est. Dies autem ideo dicitur hac vita, quia ad operandum est apta: & concluditur nocte iudicii: quae dies tenebrae erunt peccatoribus, non lux in qua jam nemo poterit operari. Ait tamen quoque assimilatur hoc tempus: In ejus comparatione, formica dicitur hyemem sperare venturam.

Ecce nunc dies salutis. Modo solam possumus invenire salutem: quia juxta Prophetae testimonium, in inferno nemo constituitur.

Nemini dantes ullam offensionem, ut non viuperetur ministerium nostrum. Nemo a nostro offendatur exemplo: ne non tam nostrum vitium putetur esse, quam legis.

Sed in omnibus. Non in aliquantibus.

Exhibeamus nosmetipsos. Omnes autem hujus causae in nostra sunt potestate.

Sicut Dei ministros. Dei ministri Deum debent (prout possibile est) imitari ut ex actu cognoscantur Dei esse cultores.

Unde alibi ait: Portate Deum in corpore vestro: sicut ille se ab omnibus patitur blasphemari: & tamen in praesenti vita ingratias etiam sua beneficia non denegat.

In multa patientia, in tribulationibus. Omnis laesio, tribulatio est.

In necessitatibus. Omne quod necesse est, feramus ut necesse est.

In angustiis. Angustia, est omnis egestas.

In plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus. Manuum, vel discursuum.

In vigiliis. Non minus mentis, quam corporis.

In jejuniis. Notandum jejunia cum virtutibus numerari.

In castitate. Illa est vera castitas, quae nec mente polluitur.

In scientia. Notandum quod scientia inter species virtutum.

In longanimitate. Id est, sustinentia longa.

In suavitate. Ut nulli verbis nostris amaritudinem generemus: & dicatur de nobis: Fauces ejus dulcedines, & totum desiderium.

In Spiritu sancto. Dum dignum ei nos habitaculum praeparamus.

In charitate non ficta. Omnia quae nobis volumus facere, aliis faciamus: ut non diligamus verbo, sed opere & veritate.

In verbo veritatis. Id est, in verbo Christi: si apte profertur & verè, ne fiat de veritate mendacium.

In virtute Dei. Per arma iustitiae. In virtute Dei, sive legis, contra diabolum dimicemus.

A dextris, & a sinistris. Nec prosperis elevemur, nec frangamur adversis.

Per gloriam & ignobilitatem. Gloriam victutum, & ignobilitatem carceris.

Per infamiam & bonam famam: ut seductores, & veraces. Ab aliis ut veraces laudamur: ut seductores, ab aliis infama-